

موج گرانی به بازار کولر رسید

شروین اشیدری؛ با آغاز فصل گرما، بازار تجهیزات سرمایشی بار دیگر به یکی از پرتقاضاترین بازارهای لوازم خانگی و ساختمانی کشور تبدیل می‌شود. از کولرهای آبی که دهه‌هاست مهمان خانه‌های مناطق مرکزی ایران هستند تا کولرهای گازی، داکت اسپلیت‌ها، چیلر ها، هواسازها و سامانه‌های پیشرفته تهویه مطبوع که در ساختمان‌های مسکونی، اداری، تجاری و صنعتی مورد استفاده قرار می‌گیرند، همگی بخشی از صنعتی را تشکیل می‌دهند که طی سال‌های اخیر به یکی از مهم‌ترین صنایع وابسته به ساختمان، انرژی و لوازم خانگی تبدیل شده است.

صنعت تهویه مطبوع ایران امروز تنها به مونتاژ چند محصول محدود نمی‌شود. ده‌ها کارخانه، صدها واحد تولیدی و هزاران شرکت فعال در حوزه طراحی، ساخت، نصب، خدمات پس از فروش و تأمین قطعات در این زنجیره فعالیت می‌کنند. این صنعت علاوه بر تأمین نیاز بازار داخلی، ظرفیت قابل توجهی برای حضور در بازارهای صادراتی منطقه نیز دارد، هرچند تحقق این ظرفیت با چالش‌های متعددی روبه‌رو است.

بازار تجهیزات سرمایشی در ایران به دلیل شرایط اقلیمی، رشد ساخت‌وساز، توسعه شهرنشینی و افزایش استفاده از سیستم‌های تهویه مدرن، هر ساله گردش مالی قابل توجهی را تجربه می‌کند. همین موضوع سبب شده است که صنعت تهویه مطبوع به یکی از صنایع راهبردی کشور تبدیل شود؛ صنعتی که علاوه بر اشتغال‌زایی، با حوزه‌هایی مانند فولاد، مس، آلومینیوم، پتروشیمی، صنایع الکترونیک و حمل‌ونقل نیز ارتباط مستقیم دارد.

صنعتی که هم تولیدکننده است و هم واردکننده

و تغییر الگوی مصرف باعث شده است سهم کولرهای گازی و اسپلیت‌ها هر سال افزایش یابد. این محصولات در ظرفیت‌های مختلف برای واحدهای مسکونی، تجاری و اداری تولید یا مونتاژ می‌شوند و بخش مهمی از بازار را در اختیار دارند.

علاوه بر این، تولیدکنندگان داخلی در سال‌های اخیر در حوزه داکت اسپلیت، روف‌تاپ کپچ، هواساز، فن کویل، چیلرهای تراکمی، برج‌های خنک‌کننده و تجهیزات تهویه صنعتی نیز سرمایه‌گذاری قابل توجهی انجام داده‌اند؛ محصولاتی که در پروژه‌های عمرانی، بیمارستان‌ها، مراکز خرید، هتل‌ها، کارخانه‌ها و ساختمان‌های بزرگ کاربرد گسترده‌ای دارند.

■ تنوع محصول؛ از کولر آبی تا چیلرهای صنعتی
صنعت تهویه مطبوع ایران تنها به تولید کولرهای آبی یا اسپلیت محدود نیست. طی دو دهه گذشته، بسیاری از تولیدکنندگان داخلی دامنه فعالیت خود را گسترش داده‌اند و امروز طیف وسیعی از محصولات را تولید می‌کنند.

کولرهای آبی همچنان سهم قابل توجهی از بازار مناطق خشک کشور را در اختیار دارند. مصرف برق پایین‌تر نسبت به کولرهای گازی و هزینه اولیه کمتر، مهم‌ترین دلایل استقبال از این محصولات به شمار می‌رود.

در مقابل، افزایش دمای هوا در بسیاری از استان‌ها، رشد ساخت آپارتمان‌ها

قطعات پلاستیکی، تجهیزات مکانیکی، سیستم‌های انتقال هوا و بخش قابل توجهی از فرایندهای تولید در داخل کشور انجام می‌شود و همین مسئله موجب شکل‌گیری زنجیره‌ای گسترده از صنایع پایین‌دستی شده است.

کارشناسان معتقدند اگرچه وابستگی کامل به واردات برای هیچ صنعتی مطلوب نیست، اما استفاده از زنجیره جهانی تأمین در صنعت تهویه مطبوع امری طبیعی محسوب می‌شود؛ چرا که حتی بزرگ‌ترین برندهای بین‌المللی نیز بسیاری از قطعات خود را از تولیدکنندگان تخصصی در کشورهای مختلف تأمین می‌کنند.

یکی از ویژگی‌های صنعت تهویه مطبوع ایران، ترکیب تولید داخلی با استفاده از زنجیره تأمین جهانی است. برخلاف تصور عمومی، تقریباً هیچ کشوری تمامی قطعات مورد نیاز چند دستگاه تهویه مطبوع را به تنهایی تولید نمی‌کند و ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست.

در سال‌های گذشته بخش قابل توجهی از قطعاتی مانند کمپرسور، بردهای الکترونیکی، برخی تجهیزات کنترلی، شیرآلات تخصصی، سنسورها و تجهیزات دقیق از کشورهای مختلف به ویژه چین وارد شده و در کارخانه‌های داخلی مونتاژ یا در فرآیند تولید مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

در مقابل، بسیاری از قطعات فلزی، بدنه، کویل‌ها، شاسی، فن‌ها،

فناوری؛ حلقه‌ای که هنوز نیازمند توسعه است

در بازار است؛ محصولاتی که بخشی از آنها بدون پرداخت حقوق و عوارض قانونی وارد کشور می‌شوند و بخشی دیگر نیز با استفاده از برچسب برندهای شناخته‌شده، در قالب کالاهای تقلبی به فروش می‌رسند.

فعالان این صنعت معتقدند ورود این محصولات، علاوه بر ایجاد رقابت نابرابر با تولیدکنندگان داخلی، موجب کاهش اعتماد مصرف‌کنندگان نیز شده است. بسیاری از کالاهای قاچاق فاقد خدمات پس از فروش واقعی، تأمین قطعات یدکی و گارانتی معتبر هستند و در صورت بروز مشکل، خریدار عملاً امکان پیگیری حقوق خود را ندارد.

در مقابل، تولیدکنندگان داخلی موظف به رعایت استانداردهای ملی، ارائه خدمات پس از فروش، تأمین قطعات و پاسخگویی به مشتریان هستند؛ موضوعی که هزینه‌های تولید را افزایش می‌دهد اما در نهایت به نفع مصرف‌کننده تمام می‌شود.

ایران از نظر منابع انرژی یکی از کشورهای غنی جهان محسوب می‌شود، اما صنعت تهویه مطبوع در سال‌های اخیر با چالش‌های متعددی در حوزه انرژی روبه‌رو بوده است. از یک سو، افزایش مصرف برق در فصل تابستان باعث شده سیاست‌گذاران بر تولید تجهیزات کم‌مصرف و دارای راندمان بالا تأکید بیشتری داشته باشند و از سوی دیگر، محدودیت‌های تأمین برق صنایع در برخی ماه‌های سال، روند تولید کارخانه‌ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

به همین دلیل، تولید تجهیزات دارای برچسب انرژی مناسب، استفاده از کمپرسورهای اینورتر و توسعه فناوری‌های کاهش مصرف برق به یکی از اولویت‌های اصلی تولیدکنندگان تبدیل شده است.

■ رقابت دشوار با کالاهای قاچاق
یکی از چالش‌های قدیمی صنعت تهویه مطبوع ایران، حضور گسترده کالاهای قاچاق

■ تأثیر نرخ ارز بر نرخ تمام‌شده

یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر صنعت تهویه مطبوع، نوسانات نرخ ارز است. از آنجا که بخشی از مواد اولیه و قطعات مورد نیاز این صنعت از خارج کشور تأمین می‌شود، هرگونه افزایش نرخ ارز مستقیماً بر هزینه تولید اثر می‌گذارد. از سوی دیگر، افزایش نرخ جهانی فلزاتی مانند مس و آلومینیوم، رشد هزینه حمل‌ونقل دریایی، افزایش نرخ فولاد، پلاستیک‌های مهندسی و تجهیزات الکترونیکی نیز طی سال‌های اخیر فشار مضاعفی بر تولیدکنندگان وارد کرده است. در نتیجه، نرخ نهایی محصولات سرمایشی نیز همگام با افزایش هزینه‌های تولید رشد کرده و همین موضوع قدرت خرید بسیاری از خانوارها را کاهش داده است.

استاندارد؛ شرط ماندگاری در بازار

می‌آورند.
در مقابل، بسیاری از کالاهای بی‌هویت یا قاچاق، فاقد چنین شبکهای هستند و مصرف‌کننده پس از خرید، در صورت بروز هرگونه خرابی با مشکلات فراوانی روبه‌رو می‌شود. این مسئله نشان می‌دهد نرخ پایین‌تر همیشه به معنای خرید اقتصادی نیست و هزینه‌های تعمیر و نگهداری می‌تواند اختلاف نرخ اولیه را جبران کند.

■ خدمات پس از فروش؛ حلقه تعیین‌کننده رقابت
بازار تجهیزات سرمایشی تنها به فروش یک دستگاه ختم نمی‌شود. نصب اصولی، راه‌اندازی، سرویس‌های دوره‌ای، تعمیرات تخصصی و تأمین قطعات یدکی، بخش مهمی از چرخه این صنعت را تشکیل می‌دهد. به همین دلیل، شرکت‌هایی که شبکه گسترده خدمات پس از فروش، نمایندگی‌های فعال و تأمین مستمر قطعات دارند، معمولاً اعتماد بیشتری در بازار به‌دست

بخش قابل توجهی از تولیدکنندگان داخلی خطوط تولید خود را به‌روزرسانی کنند. استفاده از تجهیزات آزمایشگاهی، کنترل کیفیت در مراحل مختلف تولید و دریافت گواهینامه‌های استاندارد، امروز به یکی از الزامات حضور در بازار تبدیل شده است.

کارشناسان معتقدند تداوم این روند می‌تواند علاوه بر افزایش رضایت مصرف‌کنندگان داخلی، مسیر صادرات محصولات ایرانی را نیز هموارتر کند.

صادرات؛ ظرفیتی که هنوز به‌طور کامل فعال نشده است

بلکه زنجیره‌ای گسترده از صنایع فلزی، الکترونیکی، شیمیایی، ساختمانی، خدماتی و بازرگانی را در بر می‌گیرد. هزاران نفر به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم در این صنعت مشغول به کار هستند و توسعه آن می‌تواند به رونق بسیاری از بخش‌های اقتصادی کشور کمک کند.

با وجود مشکلاتی مانند نوسانات ارزی، افزایش هزینه‌های تولید، وابستگی بخشی از قطعات به واردات، حضور کالاهای قاچاق و محدودیت‌های صادراتی، ظرفیت‌های قابل توجهی برای توسعه این صنعت وجود دارد. برخورداری از نیروی انسانی متخصص، تجربه چند دهه‌ای تولید، زیرساخت‌های صنعتی مناسب و بازار گسترده داخلی، از جمله مزیت‌هایی است که می‌تواند زمینه‌ساز رشد بیشتر صنعت تهویه مطبوع ایران باشد.

سرمایه‌گذاری بیشتری در حوزه تحقیق و توسعه، آموزش نیروی انسانی، نوسازی خطوط تولید و همکاری با مراکز علمی انجام دهند. در غیر این صورت، فاصله فناوری میان تولید داخلی و بازارهای جهانی افزایش خواهد یافت.

از سوی دیگر، ثبات در سیاست‌های اقتصادی، دسترسی آسان‌تر به مواد اولیه، تأمین ارز مورد نیاز تولید، کاهش هزینه‌های تولید و حمایت از سرمایه‌گذاری صنعتی، از جمله عواملی است که می‌تواند زمینه رشد این صنعت را فراهم کند.

صنعتی راهبردی در اقتصاد ایران
صنعت تهویه مطبوع امروز تنها تولید چند دستگاه سرمایشی نیست،

کارشناسان معتقدند اگر حمایت‌های لازم در حوزه صادرات، تسهیل تجارت خارجی و حضور در نمایشگاه‌های بین‌المللی فراهم شود، صنعت تهویه مطبوع ایران می‌تواند سهم بیشتری از بازار منطقه را به‌دست آورد.

■ آینده صنعت؛ نیازمند سرمایه‌گذاری و نوآوری

تحولات جهانی نشان می‌دهد صنعت تهویه مطبوع با سرعت زیادی در حال حرکت به سمت تجهیزات هوشمند، مصرف انرژی کمتر و استفاده از میردهای سازگار با محیط‌زیست است. امروزه سیستم‌های کنترل هوشمند، اینترنت اشیا، مدیریت انرژی ساختمان، کمپرسورهای دورمتغیر، فناوری اینورتر و استفاده از میردهای جدید، مسیر آینده این صنعت را ترسیم کرده‌اند. برای همگام شدن با این روند، تولیدکنندگان داخلی ناچارند

کف و سقف نرخ انواع کولر در بازار

۹۰۰۰ بین ۲۸ تا ۶۵ میلیون تومان، ظرفیت ۱۲۰۰۰ بین ۵۰ تا ۸۰ میلیون تومان و ظرفیت ۱۸۰۰۰ حدود ۸۰ تا ۱۲۰ میلیون تومان معامله می‌شود. وی درباره مدل‌های پرطرفدتر نیز اظهار کرد: کولرهای گازی با ظرفیت ۲۴۰۰۰ بین ۹۰ تا ۱۷۰ میلیون تومان، ظرفیت ۳۰۰۰۰ بین ۱۲۰ تا ۲۰۰ میلیون تومان و در نهایت ظرفیت ۳۶۰۰۰ در محدوده قیمتی ۱۶۰ تا ۲۵۰ میلیون تومان به فروش می‌رسند.

■ سایه سنگین کالای قاچاق و تغییر برندهای تقلبی

بست‌انچجی با بررسی وضعیت واردات و تأمین نیاز بازار داخلی خاطرنشان کرد: بخشی از واردات این صنف به صورت رسمی و عمدتاً در قالب قطعات منفصله برای مونتاژ انجام می‌شود، اما متأسفانه پدیده قاچاق همچنان حضور پررنگی در بازار دارد. ورود کالاهای قاچاق، دستگاه‌های تقلبی که با تغییر برچسب برندهای متفرقه به نام برندهای مطرح به فروش می‌رسند و همچنین محصولات بی‌کیفیت، خسارت مالی مستقیمی را به مصرف‌کنندگان نهایی تحمیل می‌کند.

وی با توصیه مؤکد به شهروندان برای خرید محصولات تولید داخل عنوان کرد: تولیدات داخلی به دلیل نظارت مستمر سازمان ملی استاندارد و نهادهای نظارتی وزارت صنعت، معدن و تجارت، از کیفیت مشخص و قابل قبولی

ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی، دسترسی به بازارهای منطقه و تجربه چند دهه‌ای در تولید تجهیزات تهویه مطبوع، ظرفیت مناسبی برای توسعه صادرات دارد. کشورهای همسایه، بازارهای آسیای مرکزی، عراق، افغانستان، کشورهای حوزه قفقاز و برخی کشورهای حوزه خلیج‌فارس می‌توانند مقصد محصولات ایرانی باشند؛ به‌ویژه در بخش تجهیزات صنعتی، هواسازها، چیلرها، برج‌های خنک‌کننده و برخی محصولات ساختمانی که تولیدکنندگان داخلی در آنها توان فنی قابل قبولی کسب کرده‌اند. با این حال، مشکلات نقل‌وانتقال مالی، محدودیت‌های بانکی، افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل، نوسانات نرخ ارز و رقابت شدید با برندهای بین‌المللی، از مهم‌ترین موانع توسعه صادرات این صنعت به شمار می‌روند.

مهدی بست‌انچجی، رئیس انجمن تولیدکنندگان سیستم‌های تهویه مطبوع ایران، با ارزیابی شرایط حاکم بر بازار تجهیزات سرمایشی اظهار کرد: نرخ انواع کولر گازی و تجهیزات تهویه مطبوع در مقایسه با سال گذشته تا حدود سه برابر افزایش یافته است.

وی با تشریح دلایل اصلی این افزایش بی‌سابقه افزود: نوسانات مستمر نرخ ارز، افزایش نرخ مواد اولیه در بازارهای جهانی که بخشی از آن ناشی از شرایط جنگی و بحران‌های بین‌المللی است، در کنار اختلال در زنجیره تأمین و افزایش چشمگیر هزینه‌های لجستیک و حمل‌ونقل بین‌المللی، دست به‌دست هم داده‌اند تا شاهد افزایش شدید نرخ تمام‌شده این محصولات باشیم.

رئیس انجمن تولیدکنندگان سیستم‌های تهویه مطبوع ایران در ادامه به تشریح محدوده قیمتی مدل‌های مختلف کولر در بازار پرداخت و تصریح کرد: درحال‌حاضر حداقل و حداکثر قیمت‌ها برای مصرف‌کنندگان در بازار انواع سیستم‌های سرمایشی نوسان بالایی دارد؛ به طوری که کولر آبی ۷۰۰۰ از حدود ۴۰ تا ۴۵ میلیون تومان آغاز می‌شود و در برخی مدل‌ها به ۸۰ میلیون تومان نیز می‌رسد. بست‌انچجی با اشاره به نرخ کولرهای گازی در ظرفیت‌های مختلف اضافه کرد: در بخش کولرهای اسپلیت و گازی، قیمت‌ها بر اساس ظرفیت و برند دستگاه متغیر است. به این ترتیب، کولر گازی با ظرفیت

تولیدکننده کمپرسور در جهان به شمار می‌رود؛ بنابراین استفاده از قطعات وارداتی استاندارد در فرآیند تولید داخل، رویه‌ای منطقی، مهندسی‌شده و کاملاً متداول در صنعت تهویه مطبوع جهان است.

سخن پایانی

آینده صنعت تهویه مطبوع ایران بیش از هر چیز به ایجاد تعادل میان تولید داخلی، دسترسی به فناوری روز، ثبات اقتصادی و حمایت از سرمایه‌گذاری وابسته است. هرچه زنجیره تولید داخلی کامل‌تر شود، وابستگی به واردات کاهش یابد و زمینه رقابت سالم در بازار فراهم شود، این صنعت می‌تواند علاوه بر تأمین نیاز داخل، به یکی از بازیگران مهم بازار منطقه نیز تبدیل شود. در شرایطی که تغییرات اقلیمی، افزایش دمای هوا و رشد ساخت‌وساز، تقاضا برای تجهیزات سرمایشی را هر سال بیشتر می‌کند، تقویت این صنعت نه‌تنها یک ضرورت اقتصادی، بلکه بخشی از راهبرد توسعه صنعتی کشور به شمار می‌رود.